

Perspektywy rozwoju i współpracy euroregionalnej na wschodnim pograniczu Polski

Jerzy P. Gwizdała*

Streszczenie: *Cel* – Przedstawienie roli euroregionów w rozwoju współpracy transgranicznej w Europie na przykładzie współpracy na wschodnim pograniczu Polski oraz zidentyfikowanie instrumentów finansowych Unii Europejskiej wspierających współpracę transgraniczną w latach 2014–2020.

Metodologia badania – Analiza aktów prawnych, analiza literatury, analiza sprawozdań opublikowanych przez rząd i Unię Europejską.

Wynik – W wyniku przeglądu literatury i dokumentów publikowanych przez państwa członkowskie UE powstało syntetyczne opracowanie przedstawiające aspekty prawne, ekonomiczne i instytucjonalne dotyczące współpracy transgranicznej, w której biorą udział społeczności regionalne i lokalne w ramach euroregionów.

Oryginalność/wartość – Artykuł rozszerza i porządkuje wiedzę w zakresie funkcjonowania euroregionów w Unii Europejskiej i pozwala spojrzeć krytycznie na rozwój współpracy transgranicznej w Europie i Polsce. Opisane wyniki analiz mają charakter cząstkowy i stanowią fragment szerszych badań prowadzonych przez autora.

Słowa kluczowe: euroregion, współpraca transgraniczna, ochrona środowiska, rozwój

Wprowadzenie

Idea współpracy lokalnych i regionalnych społeczności, wykraczającej poza granice państwowe, zrodziła się w latach pięćdziesiątych XX wieku w Europie Zachodniej. Jej prekursorami były obszary sąsiadujących ze sobą Niemiec i Francji, Niemiec i Holandii oraz państw półwyspu skandynawskiego. Nieco później, bo w latach osiemdziesiątych, rozpoczęto współpracę transgraniczną w niektórych krajach zachodnioeuropejskich – Grecji, Hiszpanii czy Portugalii – a także w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, w tym Polski.

Międzynarodowa i międzyregionalna współpraca transgraniczna stanowi istotny element polityki rozwoju polskich województw, przede wszystkim tych ze wschodniego pogranicza. Jej zasadniczym celem jest zniesienie wszelkich barier uniemożliwiających współpracę. Zapewnia ona przepływ doświadczeń pomiędzy regionami z różnych państw, a tym samym wspiera działania zmierzające do podniesienia jakości funkcjonowania instytucji samorządowych; ułatwia rozwój turystyki; zapewnia koordynację rozbudowy infrastruktury po dwóch stronach granicy państwowej; prowadzi do kulturowego i edukacyjnego rozwoju

* dr hab. Jerzy Gwizdała prof. UG, Katedra Finansów i Ryzyka Finansowego, Wydział Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego, e-mail: j.gwizdala1@wp.pl.

regionu; jest narzędziem promocji. Wszystkie te funkcje spełniane przez współpracę międzynarodową regionów sprawiają, że przyczynia się ona także do rozwoju gospodarczego.

Szczególną formą współpracy transgranicznej, w której biorą udział społeczności regionalne i lokalne, jest współpraca euroregionalna. Ta forma wyróżnia się najwyższym stopniem instytucjonalizacji struktur współdziałania przygranicznego i odbywa się w ramach euroregionu – obszaru współpracy transgranicznej ustanowionego decyzją regionów przygranicznych dwóch lub więcej państw członkowskich Unii Europejskiej, państw kandydujących oraz regionów ich sąsiadów. Podstawą istnienia euroregionów jest wspieranie wymiany gospodarczej i turystycznej, rozwijanie komunikacji, działalność kulturowa oraz wspólne rozwiązywanie problemów transgranicznych (Gwizdała 2015: 450).

Celem artykułu jest przedstawienie perspektyw rozwoju euroregionów i współpracy transgranicznej w Europie na przykładzie Polski oraz zidentyfikowanie instrumentów finansowych Unii Europejskiej wspierających współpracę transgraniczną w latach 2014–2020.

1. Bariery współpracy transgranicznej na wschodnim pograniczu Polski

Rozwój współpracy transgranicznej może być hamowany przez liczne bariery. Ich rozpoznanie może posłużyć do budowania instrumentów wspierających współpracę transgraniczną. Warto zauważyć, iż współpraca transgraniczna, podobnie jak rozwój regionalny, to proces o związku przyczynowo-skutkowym. Każda przyczyna jest skutkiem zdarzeń z przeszłości, każdy skutek natomiast stanowi przyczynę zdarzeń, które będą miały miejsce w przyszłości.

Jednym z kluczowych problemów występujących na obszarach transgranicznych jest potrzeba zdynamizowania wzrostu gospodarczego, który pociąga za sobą szereg skutków ekonomicznych, społecznych, technicznych i ekologicznych. W aspekcie tych czynników barierą jest wszystko to, co w danych okolicznościach, danym miejscu i czasie uniemożliwia bądź utrudnia rozwój, powodując tym samym potrzebę podjęcia działań zapobiegawczych.

Barierom współpracy transgranicznej można przypisać różną klasyfikację. Pierwszą z nich są bariery natury prawnej, które dotyczą przede wszystkim nieprecyzyjnych uprawnień władz do prowadzenia współpracy zagranicznej, niedostatecznego uregulowania w zakresie uprawnień do podejmowania działań w ramach międzynarodowego obrotu publiczno-prawnego, odmiennych krajowych struktur podziału administracyjnego. Kolejną barierą stanowią bariery natury ekonomicznej. Do barier tego typu zalicza się głównie: asymetrię podziałów gospodarczych i możliwości finansowych oraz dysproporcję w dostępie do środków pomocowych, zwłaszcza w odniesieniu do funduszy i programów regionalnych Unii Europejskiej (Sikorski 2004: 413).

Bardzo istotną barierą jest także dystans kulturowy i językowy. Pomimo iż bariera ta należy do jednych z najczęściej występujących, to równocześnie do najtrudniej eliminowanych i najdłużej trwających. Spowodowane to jest tym, iż ludność zamieszkująca regiony

transgraniczne często obciążona jest negatywnymi stereotypami, pogłębianych brakiem znajomości języka sąsiadów, co wiąże się ze słabymi przepływami informacji i ograniczonymi kontaktami (Radek 2011: 93). W literaturze występują również bariery natury organizacyjnej, które przejawiają się na ogół w braku doświadczenia w zakresie instytucjonalizacji współpracy (Sikorski 2005: 413). Bariery współpracy transgranicznej podzielić można na siedem grup, które przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1

Zestawienie czynników ograniczających współpracę międzynarodową

Grupa	Czynniki ograniczające współpracę transgraniczną
Ograniczenia formalno-prawne	<ul style="list-style-type: none"> – brak odpowiednich przepisów i norm prawnych – nieprecyzyjność lub brak spójności przepisów – niestabilność przepisów – brak osobowości prawnej regionu – brak międzynarodowych umów i porozumień o współpracy – brak równorzędnego partnera – skomplikowana procedura zawierania umów – skomplikowana procedura uzyskiwania środków pomocowych – ograniczona liczba ofert współpracy – niedostosowanie ustrojów ustawodawczych
Ograniczenia instytucjonalne	<ul style="list-style-type: none"> – brak odpowiednich instytucji i urzędów – brak kompetencji w istniejących instytucjach i urzędach – mała aktywność urzędów w nawiązywaniu współpracy – słabo rozwinięty system informacji – słaba koordynacja pomiędzy instytucjami w zakresie współpracy – częste zmiany (reorganizacje) instytucji i władz partnerów współpracy
Ograniczenia infrastrukturalne	<ul style="list-style-type: none"> – mała liczba i przepustowość przejść granicznych – słabe zagospodarowanie infrastrukturalne przejść – słaba dostępność komunikacyjna przejść – niedorozwój infrastruktury komunikacyjnej
Ograniczenia gospodarcze	<ul style="list-style-type: none"> – asymetria w poziomie rozwoju gospodarczego partnerów – odmienność systemów gospodarczych – brak silnej reprezentacji podmiotów gospodarczych
Ograniczenia finansowe	<ul style="list-style-type: none"> – brak właściwych środków – brak osobowości prawno-finansowej regionu – niska sprawność systemu rozliczeń finansowych – brak systemu zabezpieczeń finansowych transakcji handlowych
Ograniczenia społeczne	<ul style="list-style-type: none"> – słaba znajomość języka partnera – negatywne stereotypy sąsiadów – obawy przed napływem obcego kapitału
Ograniczenia środowiskowe	<ul style="list-style-type: none"> – duża odległość

Źródło: Mierosławska (2004): 48.

Podczas realizacji programów transgranicznych realizowanych na wschodniej granicy Polski napotymano przeszkody uniemożliwiające, bądź w znaczący sposób ograniczające, realizację wspólnych przedsięwzięć Polski z Ukrainą, Białorusią czy też Litwą. Bariery współpracy transgranicznej Polski z Białorusią dotyczyły głównie ograniczeń

instytucjonalnych. Barięą były także kwestie finansowe oraz kwestie związane z biurokracją i wydłużonym czasem wydawania koniecznych decyzji (Poleszczuk, Sztop-Rutkowska, Porankiewicz-Żukowska 2013: 50).

Ewidentną przeszkodą w współpracy Polski z Ukrainą jest postrzeganie jej jako partnera niestabilnego, niepewnego. Wyobrażenie o Ukrainie jest raczej negatywne, wiąże się z korupcją, niejasną sytuacją polityczną. Wśród najpoważniejszych barier we współpracy z Ukrainą w kontaktach biznesowych wymieniane są:

- niska przepustowość przejść granicznych, czego konsekwencją jest długi czas oczekiwania na przejazd przez granicę,
- cła i wysokie podatki, które powodują obniżenie konkurencyjności polskiej oferty,
- zła jakość infrastruktury drogowej (zwłaszcza po stronie ukraińskiej),
- korupcja po stronie ukraińskiej,
- problemy w weryfikowaniu firm ukraińskich, które mogłyby stać się potencjalnymi partnerami biznesowymi (wykorzystuje się tutaj kontakty i wiedzę izb handlowych),
- powiązania między biznesem, państwem a zorganizowaną przestępczością.

Do czynników ekonomicznych hamujących współpracę transgraniczną należy zaliczyć różne poziomy i charakter transformacji gospodarek zarówno Polski, jak i Ukrainy. Lepiej rozwinięte gospodarczo są tereny położone po stronie polskiej. Obok istotnego zróżnicowania gospodarek obu państw uwidaczniają się także dysproporcje pomiędzy poszczególnymi regionami. Nie udało się też jak na razie przełamać peryferyjności regionów tworzących pogranicze. Cechą wspólną polskich województw, jak i obwodów ukraińskich, jest niższy w stosunku do innych regionów swoich państw poziom rozwoju gospodarczego. Do barier ekonomicznych rozwoju współpracy transgranicznej należy zaliczyć również ograniczone możliwości finansowe, w tym budżetów władz lokalnych terenów przygranicznych, do prowadzenia aktywnej polityki współpracy, brak infrastruktury bankowej do rozliczeń finansowych, brak zabezpieczenia inwestycyjnego wspólnych projektów oraz kapitału obrotowego (Mikuła-Bączek 2008: 117–119).

Istotne ograniczenie współpracy transgranicznej stanowi również zbyt ograniczona i słabo rozwinięta infrastruktura graniczna. Liczba przejść granicznych jest zbyt mała, by sprawnie obsługiwać ruch przygraniczny. Obecny system handlu, w którym dominują niewielkie wartościowo, ale dokonywane bardzo często zakupy w województwach przygranicznych sprawia, że na przejściach tworzą się bardzo długie kolejki, co może zniechęcać do dalszych zakupów i współpracy. Do najważniejszych barier w prowadzonej wymianie handlowej – obok różnego rodzaju utrudnień przy przekraczaniu granicy – przedsiębiorcy zaliczają korupcję, niski stan bezpieczeństwa, biurokrację i niestabilność przepisów prawa (Krok, Smętkowski 2006: 188).

Jeśli z czasem nie zostanie wyeliminowany negatywny wpływ wymienionych czynników, to rozwojowi terenów przygranicznych grozi prowincjonalizm przestrzenny i gospodarczy oraz pogłębianie dysproporcji rozwojowych, co niewątpliwie negatywnie wpływać

będzie na kształtowanie spójności społeczno-gospodarczej tych regionów (Mikoła-Bączek 2008: 120).

Litwa z kolei jest partnerem postrzeganym jako najłatwiejszy w nawiązaniu i prowadzeniu współpracy. Ułatwienia we współpracy wiążą się oczywiście z przynależnością Litwy do Unii Europejskiej, co sprawia, że pewne standardy prowadzenia projektów, ich rozliczania, są wspólne. Ogromnym ułatwieniem we wzajemnych kontaktach jest brak granicy państwowej, kontroli granicznej i wiz dzięki wspólnemu udziałowi obu państw w strefie Schengen (Poleszczuk, Sztop-Rutkowska, Porankiewicz-Żukowska 2013: 51).

Najistotniejsze bariery współpracy transgranicznej Polski i Litwy mają charakter formalno-prawny. Wymienia się tu głównie skomplikowane procedury pozyskiwania środków pomocowych, nieprecyzyjność lub brak spójności przepisów, niestabilność przepisów, brak międzynarodowych umów i porozumień o współpracy transgranicznej. Do barier instytucjonalnych ograniczających współpracę zalicza się: słabo rozwinięty system wymiany informacji, słabą koordynację pomiędzy instytucjami w zakresie współpracy. Kolejnymi barierami utrudniającymi nawiązanie i rozwój współpracy transgranicznej jest wymiar infrastrukturalny odnoszący się do:

- ilości i przepustowości przejść granicznych,
- jakości infrastruktury komunikacyjnej,
- dostępności przejść granicznych,
- zagospodarowania przejść granicznych.

Istotną sferą determinującą chęć współdziałania i faktyczną współpracę między oboma państwami jest społeczny obraz relacji, jakie pomiędzy nimi zachodzą. W analizowanej kwestii problemowej za dominującą barierę w kontaktach uznaje się słabą znajomość języka „sąsiada”. Także różnice w mentalności, negatywne doświadczenia historyczne, stereotypy oraz w dużej mierze sam brak chęci społeczeństwa do współpracy stanowią przeszkody we współpracy (Poleszczuk, Sztop-Rutkowska, Porankiewicz-Żukowska 2013: 69–73).

Podsumowując, można stwierdzić, iż omówione bariery są hamulcem współpracy transgranicznej. Warto również zwrócić uwagę na to, że działają one w sposób wzajemnie powiązany, co zdecydowanie utrudnia ich przezwyciężenie. Trudno jest ocenić, które z tych ograniczeń są najbardziej uciążliwe. Wszystkie posiadają charakter względny, więc z teoretycznego punktu widzenia każdą z nich można wyeliminować, a na pewno ograniczyć (Radek 2011: 94).

2. Wieloletnie plany inwestycyjne wspierające rozwój euroregionu na pograniczu wschodnim Polski w latach 2014–2020

Programy Europejskiej Współpracy Transgranicznej (EWT) służą realizacji wspólnych celów określonych w gronie międzynarodowym dla danego pogranicza lub – w przypadku programów transnarodowych i międzyregionalnych – dla szerszych obszarów. Programy EWT na lata 2014–2020, w których uczestniczy strona polska, są obecnie w trakcie

przygotowania i wdrażania. Pracują nad nimi międzynarodowe grupy robocze, w skład których wchodzi przedstawiciele administracji rządowej i samorządów z państw zaangażowanych we współpracę.

Zatwierdzone przez Parlament Europejski w dniu 19 listopada 2013 roku wieloletnie ramy finansowe na lata 2014–2020 przewidują kwotę w wysokości ponad 325 mld euro na cele spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. W ramach tego budżetu kontynuowany będzie cel „Europejska współpraca terytorialna”. W nowej perspektywie finansowej na lata 2014–2020 na współpracę terytorialną zaplanowano ok. 8,95 mld euro. W stosunku do okresu poprzedniego (2007–2013) kwota ta jest większa o 1,2 mld euro, a sama kwota przeznaczona na współpracę transgraniczną o 1 mld euro większa.

Tabela 2

Budżet dla Europejskiej Współpracy Terytorialnej na lata 2014–2020 (w euro)

	Alokacja na lata 2007–2013	Alokacja na lata 2014–2020
Współpraca transgraniczna	5,6 mld	6,8 mld
Współpraca transnarodowa	1,8 mld	1,8 mld
Współpraca międzynarodowa	445 mln	500 mln
Razem	7,75 mld	8,94 mld

Źródło: opracowanie własne.

Do programów zaplanowanych do zrealizowania na lata 2014–2020 zalicza się między innymi: Program Współpracy Transgranicznej Polska–Czechy, Program Współpracy Transgranicznej Polska–Słowacja, Programy polsko-niemieckie: Meklemburgia-Pomorze Przednie–Brandenburgia–Polska (PL–MV–BB), Brandenburgia–Polska (PL–BB), Polska–Saksonia (PL–SN), Program Południowy Bałtyk, Program Współpracy Transnarodowej Region Morza Bałtyckiego, Program Współpracy Transnarodowej Europa Środkowa oraz Program Interreg Polska–Litwa.

Tabela 3

Specyfikacja środków europejskich na poszczególne Programu Współpracy Transgranicznej na lata 2014–2020 (w mln euro)

Program	Alokacja na lata 2007–2013
Polska–Słowacja	155,0
Polska–Czechy	226,0
Programy polsko-niemieckie	304,0
Południowy Bałtyk	83,1
Region Morza Bałtyckiego	260,0
Europa Środkowa	264,0
Polska–Litwa	51,5

Źródło: opracowanie własne.

Przedstawione w tabeli 3 dane wskazują, iż ze wszystkich przewidzianych programów na lata 2014–2020 Program Transgraniczny Polska–Litwa otrzyma najmniej środków z EFRR – nieco ponad 51 mln euro. Wkład krajowy wynosi 9,1 mln euro (15% całego budżetu). W sumie całkowity budżet Programu wynosi 60,7 mln euro. Program współpracy Interreg V–A Litwa–Polska (dalej „Program”) jest kontynuacją współpracy rozpoczętej wraz z Programem Współpracy Transgranicznej Litwa–Polska 2007–2013. Obejmuje on:

- po stronie polskiej – subregion suwalski, subregion białostocki oraz subregion ełcki,
- po stronie litewskiej – okręg olicki, okręg mariampolski, okręg tauroski, okręg kowieński, okręg wileński (z wyjątkiem miasta Wilno).

Realizacja programu służyć będzie przede wszystkim do: zachowania, ochrony, promocji i rozwoju dziedzictwa naturalnego i kulturowego, promocji włączenia społecznego, zwalczania ubóstwa i wszelkiej dyskryminacji, wzmocnienia zdolności instytucjonalnej oraz skutecznej administracji publicznej, promocji zrównoważonego zatrudnienia o wysokiej jakości oraz wspierania mobilności pracowników.

Tabela 4

Przegląd strategii inwestycyjnej Programu (w mln euro)

Oś priorytetowa	Wsparcie w ramach EFRR	Odsetek całkowitego wsparcia Unii dla Programu	Wkład krajowy	Finansowanie ogółem
Ochrona środowiska i promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	16,50	32,00	2,90	19,40
Promowanie trwałego zatrudnienia o wysokiej jakości oraz wspieranie mobilności pracowników	11,90	23,25	2,10	14,10
Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	7,90	15,50	1,40	9,40
Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej	11,90	23,25	2,10	14,10
Pomoc techniczna	3,10	6,00	545 168,49	3,60
Razem	51,50	85,00	9,10	60,60

Źródło: opracowanie własne.

W okresie 2014–2020 ogólnym celem Programu jest wspieranie inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu na obszarze przygranicznym poprzez współpracę transgraniczną. Celem Programu jest wkład w regionalny rozwój i jakość życia, za pośrednictwem współpracy transgranicznej między ludźmi i instytucjami obszaru Programu. Program będzie się skupiać na czterech celach tematycznych i priorytetach inwestycyjnych, do których należą: ochrona środowiska i promowanie efektywnego gospodarowania zasobami, promowanie trwałego zatrudnienia o wysokiej jakości oraz

wspieranie mobilności pracowników, promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją, wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej.

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 4, najwięcej środków z Programu Interreg Polska–Litwa 2014–2020 przeznaczono na ochronę środowiska i promowanie efektywnego gospodarowania zasobami, co stanowi 32% ogólnej kwoty. Najmniej z kolei na pomoc techniczną – tylko 6% ogólnej kwoty.

Tabela 5

Plan finansowy Programu na poszczególne lata (w euro)

Rok	EFRR	Ogółem
2014	0,00	0,00
2015	6,20	7,30
2016	9,10	10,70
2017	9,10	10,70
2018	9,10	10,70
2019	9,10	10,70
2020	9,10	10,70
Ogółem	51,50	60,60

Źródło: opracowanie własne.

Jeżeli chodzi o rozdysponowanie środków na poszczególne lata, działania programu są rozdzielone po równo na lata 2016–2020. Na obszarze objętym działalnością Euroregionu Niemen rozpoczynają się konsultacje społeczne Projektu Programu Współpracy Transgranicznej Litwa–Polska 2014–2020. Wątpliwości nie ulega jednak fakt, iż z Programów (zarówno na lata 2004–2006, jak i 2007–2013) Euroregion bardzo wiele skorzystał, przede wszystkim na znacznym rozwoju gospodarczym, przemysłowym, polepszeniu się infrastruktury oraz w zakresie inwestycji w ochronę środowiska.

Uwagi końcowe

Współpraca transgraniczna odgrywa bardzo ważną rolę w funkcjonowaniu Euroregionów w Polsce oraz posiada w Europie szeroką geografę. Wielowiekowa historia kontynentu europejskiego jest historią granic państwowych, ale jeśli wcześniej one dzieliły, to obecnie na odwrót – tendencja łączenia zaciera granice międzynarodowe, odkrywając nową epokę współistnienia państw. Współpraca transgraniczna istnieje w bardzo odmiennych strukturach, systemach prawnych i terytoriach. Jej głównym celem jest pokonanie barier narodowych i przygotowanie wspólnych działań dotyczących polityki społecznej i ekologicznej, infrastruktury, kultury, nauki i oświaty oraz ochrony środowiska.

Bardzo ważną rolę w działaniu i funkcjonowaniu współpracy transgranicznej odgrywają realizowane przez Unię Europejską Programy Współpracy Transgranicznej. Głównym ich celem jest promowanie współpracy i bezpośrednich kontaktów wspierających rozwój gospodarczy i społeczny oraz ochronę środowiska w obszarach przygranicznych, charakteryzujących się zwykle niższym poziomem rozwoju w porównaniu do średniej krajowej.

Programy realizowane w ramach Współpracy obejmują wszystkie państwa sąsiadujące z Polską. Są to z zasady programy obejmujące współpracę dwóch państw, jednakże realizacji podlegały również programy trójstronne lub takie, w których uczestnikami było więcej niż trzy państwa.

Wszystkim dotychczas zrealizowanym przedsięwzięciom towarzyszył z reguły jeden cel – zwiększenie konkurencyjności obszaru objętego programem, jego rozwój gospodarczy i społeczny.

Programy, które prawdopodobnie będą realizowane w nowej perspektywie finansowej, dotyczą współpracy transgranicznej (granica północna – program Południowy Bałtyk, granica zachodnia – prawdopodobnie 3 programy polsko-niemieckie, granica południowa – programy Polska-Czechy i Polska-Słowacja, granica wschodnia – prawdopodobnie 3 programy współpracy z Litwą, Rosją i Białorusią razem z Ukrainą), współpracy transnarodowej (Program dla Europy Środkowej i Program Regionu Morza Bałtyckiego) oraz współpracy międzynarodowej (program INTERREG V C). Z całą pewnością programy, które będą realizowane w nowej perspektywie 2014–2020, będą opierać się na doświadczeniach współpracy z poprzedniej perspektywy 2007–2013 i będą ich kontynuacją.

Polityka regionalna stanowi jeden z priorytetów Unii Europejskiej. Działanie Unii na rzecz regionów przygranicznych poprzez wspieranie współpracy transgranicznej ma na celu polepszenie rozwoju gospodarczego regionów, przepływu informacji, zwiększenie atrakcyjności turystycznej. Dzięki temu, że regiony te mogą korzystać ze środków pomocowych UE, stanowią centralny punkt realizacji polityki spójności.

Literatura

- Bałtowski M. (1996), *Regiony, euroregiony, rozwój regionalny*, Norbertum.
- Fundusze UE 2014–2020. Nowa perspektywa – nowe możliwości (2014), red. M. Gwizda, M. Kosewska-Kwaśny, S. Żółciński, C.H. Beck, Warszawa.
- Gwizda J. (2015), *Euroregiony jako forma współpracy transgranicznej w Europie*, w: *Zarządzanie Finansami. Mierzenie i ocena wyników przedsiębiorstw*, red. D. Zarzecki, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Gomółka K. (2006), *Współpraca transgraniczna a rozwój regionalny*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu, Warszawa.
- Koszyk-Białobrzeska R., Kisiel R. (2008), *Euroregionalna współpraca i integracja na przykładzie Euroregionu Bałtyk*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn.
- Melendowski W., Ratajczak M. (2000), *Euroregion. Polski krok do integracji*, Alta 2, Wrocław.
- Melendowski W., Szczepniak M. (1998), *Euroregiony – pierwszy krok do integracji europejskiej*, Alta 2, Wrocław.
- Perkowski M. (2010), *Współpraca transgraniczna. Aspekty prawno-ekonomiczne*, Fundacja Prawo i Partnerstwo, Białystok.

- Przyborowska-Klimczak A., Staszewski W.S., Wrzosek S. (2000), *Prawno-międzynarodowe źródła współpracy regionalnej Polski. Wybór dokumentów*, Białystok.
- Radek R. (2011), *Znaczenie współpracy transgranicznej w rozwoju społeczności lokalnych i regionalnych polskiego pogranicza*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.
- Sikorski J. (2005), *Regiony przygraniczne w warunkach zewnętrznych granic Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok.
- Starzyk K. (2005), *Gospodarcze sąsiedztwo Polski w warunkach transformacji, integracji z Unią Europejską, globalizacji*, Wydawnictwo Naukowe Sempex, Warszawa.
- Toczyński W. (1998), *Międzynarodowa współpraca regionów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.

PROSPECTS FOR DEVELOPMENT AND EUROREGIONAL COOPERATION ON THE EASTERN BORDER OF POLAND

Abstract: *Purpose* – The presentation of the Euroregions role in the development of cross-border cooperation in Europe with reference to eastern borderland of Poland and identification the European Union's financial instruments supporting cross-border cooperation in 2014–2020.

Design/methodology/approach – Analysis of legal acts, literature, reports published by the government and the European Union.

Findings – The review of literature and documents published by the EU members created synthetic elaboration presenting legal, economic and institutional aspects of cross-border cooperation, which involved regional and local communities within the framework of the Euro-regions.

Originality/value – The article expands and organizes knowledge in the area of the Euroregions functioning in the European Union and allows to take a critical look at the development of cross-border cooperation in Europe. The described analysis results are partial and are part of wider research carried out by the author.

Keywords: Euroregion, cross-border cooperation, environment protection, development

Cytowanie

- Gwizdała J. (2016). Perspektywy rozwoju i współpracy euroregionalnej na wschodnim pograniczu Polski. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia, 1* (79), 655–664; www.wneiz.pl/frfu.